

Kend din by!

“Kend din by” er en lille let sag at følge rundt omkring historiske steder i Horsens. Ideen er bl.a. at finde de lokaliteter, der er billeder af og prøve at forestille sig, hvordan der har set ud tidligere. Følg de små prikker og tal på kortet.

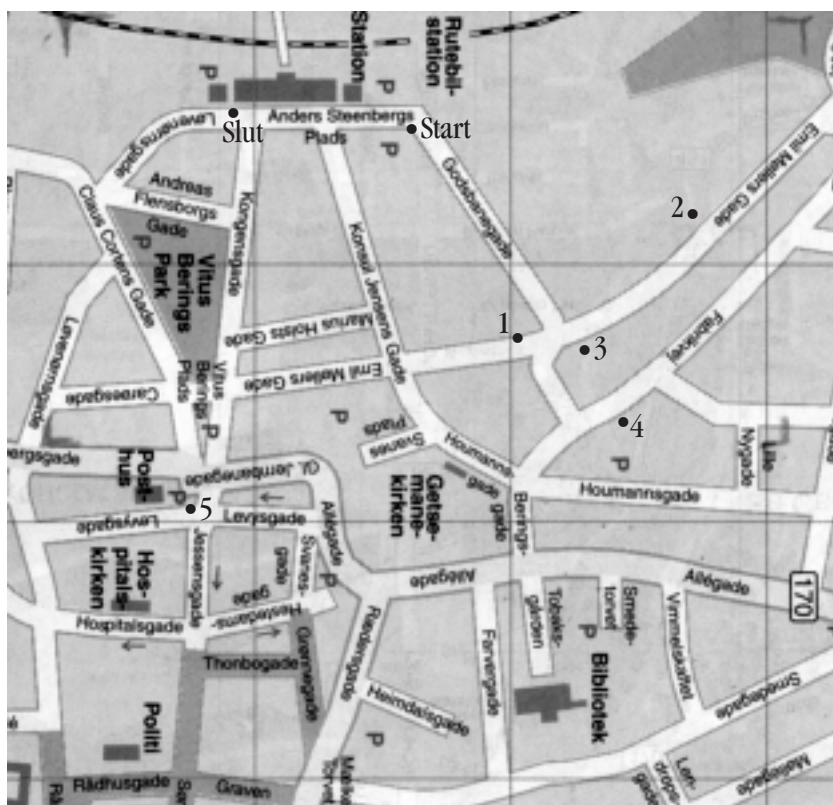
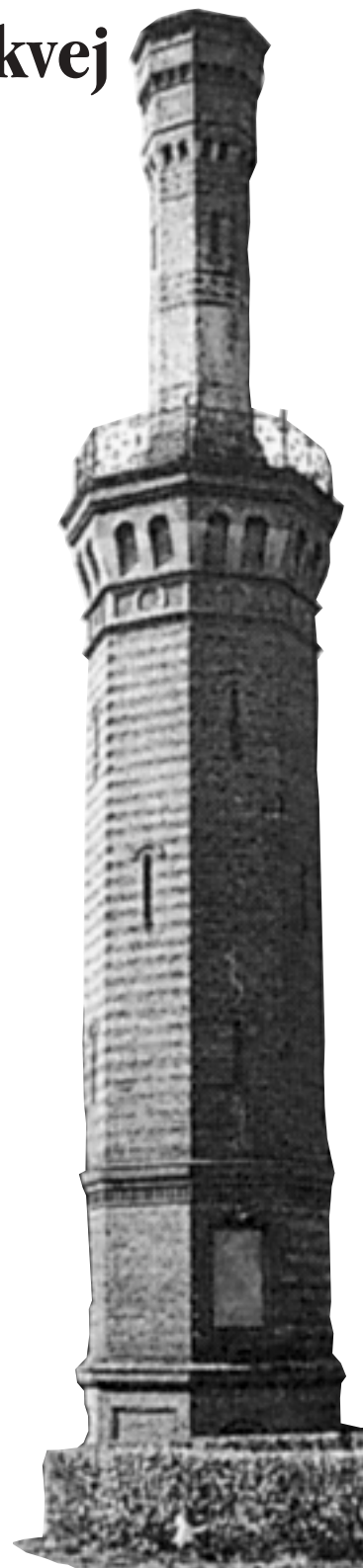
God fornøjelse!

Området øst for banegården - det omkring år 1900 største industrikvarter i Horsens.

Horsens har siden midten af 1800-tallet været en udpræget industri-

Omkring Fabrikvej

by. En vigtig faktor for industriens ekspansion var anlæggelse af en jernbane. Det skete i 1868 med station på den nuværende Vitus Berings Plads for enden af Jessensgade. Men i 1929 blev linieføringen ændret og jernbanestationen flyttet mod vest til sin nuværende placering. At placeringen af byens jernbanespor er ændret, kan stadig ses i gadeforløbet. Strækningen langs Emil Møllersgade fra Bastian (2) og ind til Vitus Berings Plads følger nøjagtigt den gamle banes linieføring.

Start:

På højre hånd ser du: Verdens første andelssvineslagteri (den nuværende **Danish Crown afdeling**) (1) der åbnede i 1887 på initiativ af seminarieforsstander P. Bojsen, der var formand for Horsens Landbrugsforening 1884-1901. Slagteriet opfører iøvrigt nye bygninger mellem Gedved og Egebjerg - og bliver arbejdsplads for 1600 mennesker.

Det var J. C. Clausens (1835-1886) tegnestue, der stod bag opførelsen af dette store industribyggeri **Bastian** (2) i 1875, som du nu ser til venstre. Det fungerede som trævarefabrik for ejeren af Stensballegård. Den arkitektoniske inspiration har Clausen hentet fra et vandværk opført i den tyske by Potsdam i 1846. Arkitekt Viggo Norn tegnede i 1936 udvidelsen, da bygningerne rummede Emil Møllers Telefonfabrik, dog i funktionalistisk stil.

Når slagteriet - inden for den nærmeste fremtid - flytter udenbys, må vi håbe, at planerne om at udnytte Bastian - der er fredet - til blandet industri og bolig bliver ført ud i livet. Det har været en skændsel for byen, at private ejere uden videre har kunnet lade en så markant industrikultur arv forfalde. Men når slagteriet er væk, kan der jo tjenes penge på udnyttelse af området. Vi har så kun at håbe, at denne udnyttelse bliver med respekt for fredning og historie!

På vej tilbage møder du igen **Hede Nielsens fabrik (3)**, der er tegnet af arkitekt M. Preisler). Se også billedet nederst på forrige side. Efter en brand i 1946 blev dette "nye" fabrikskompleks opført og indviet i 1948.

Det er et flot eksempel på dansk funktionalistisk industriarkitektur. Prøv at bemærke hvordan trappe-tårnet på fabrikken modsvarer skorstenen på den gamle Bastian-fabrik.

Gå nu til venstre ad Godsbanegade og op til Fabrikvej 6 (A-C).

Her (4) finder du resterne af Crome & Goldschmidts fabriker. Virksomheden, der blev Danmarks største tekstilfabrik, startede i Horsens i 1850'erne. Da virksomheden var på sit højeste, havde den 1000 ansatte, et dagligt brændselsforbrug på 10 tons kul for at holde det 600 HK store dampanlæg igang og producerede dagligt over en dansk mil (7,5 km) stof. Bygningerne - vi ser resterne af her - blev tegnet af Viggo Norn og opført i 1915. Fabrikken lukkede grundet verdenskrisen i 1929, og bygningerne blev købt af Hede Nielsen i 1931

Hede Nielsen er iøvrigt et godt kendt dansk navn. I årenes løb har firmaet produceret cykler, rør, radioer, fjernsyn og luftarter m.m. på adskillige virksomheder såvel i som udenfor Horsens.

Følg igen Emil Møllersgade, og du vil overfor slagteriet (læs lige tavlen og sammenlign med det første billede (1)) se nogle store røde bygninger. Det var her Hede Nielsens Rørfabrik havde til huse 1934-1974. Den var ligesom cykelfabrikken en af hovedhjørnesteinene i Hede Nielsens Fabrikker.

Du fortsætter igen ad Emil Møllersgade til du når **Vitus Berings Plads**, der er karakteristisk med sine markante bygninger. Lidt fremme til venstre ser du **nr. 1 (5)**, der nok er værd at beskue.

I 1909 tegnede Viggo Norn ejendommen. Den blev opført af malermester Valdemar Møller, der virkelig ønskede at fremvise en virksomhed med succes. Selv havde han værksted bag i bygningen.

Gå rundt om hjørnet og se den store sandstensnavneplade omgivet af ornamentik over den kraftige rundbue, der stadig vidner om bygherren. Facaden ud mod Vitus Berings Plads domineres af den store gavl, der understreger nyrenæssancens formsprog med svungne linier og ornamentik. Til højre herfor ser du det gamle posthus med den stramme facade, der også er med til at præge pladsen. Til højre herfor igen ser du den oprindelige Horsens Handelsskole med sin karakteristiske funktionalistiske stil - tydeligt inspireret af arkitekten Arne Jacobsen.

Mod vest fortsætter du gennem Vitus Berings Park, der er tegnet af have- og landskabsarkitekt C. Th. Sørensen i 1957. Beplantningen med egetræer og rododendron danner en tæt "skov", hvor der er "udskåret" opholdsarealer i klare geometriske former. En smuk afslutning af **Vitus Berings Plads**.

Industrimuseet

Museet for arbejder-, håndværker- og industrikultur
Gasvej 17-19 • 8700 Horsens

Telefon: 7562 0788

Fax: 7560 1277

Hjemmeside: www.industrimuseet.dk

Den gamle stationsplads med Horsens første springvand. Foto fra omkring 1920.

